

Basajaunak burugogorak eta tentelak*izanik
tentelak-izanik
baserritarrak baino aurrerago bizi ei ziran.
Lurra lantzen ei ekien eta ogia egiten;
burdina lantzen ei ekien eta burdinezko tresnak*erabilten.
Baserritarrak, ostera, ez; baserritarrak ikasi gura eben
baina hareek irakatsi nahi ez, isilpean gorde nahi dana.

Samartintxok, mutil argia ta bizkorra zanez,
basajaun kokoloei*sorotz eginik ikusi egin eutsen asko
eta eraso*beste asko:
Behin,*gari garaunak ostu eutsezan hazitarako;
beste behin, errota-harriaren ardatza zelako zur edo egurraz
egin behar zan eraso...
Basajaunak amorruez bete... Baina Samartintxo prest
beste bihurkeria*bat ere egiteko.
Hona hemen, bada, beste bihurkeria bat.

Behinola,
ola bat egin ei eban Samartintxok burdina lantzeko.
—DINGI-DANGA, DINGI-DANGA... hasi zan burdina jotzen.
Baina alperrik! Burutik egin beharrean ebilen
burdin zatiak alkartu ezinik.
Makina bat*alperreko mailukada...!
Mendi aldetik etorren TIRIKI-TIKI-TAUKA... mailu hotsa, ostera,
basajaunen oletako*mailu hotsa, ez zan alperrekoa...
—Zelan lortzen ete jöök^{daba} denganino*horreek
nik lortu ezin dodan hau! —inoan berekautan,
mendi alderantza begiraturik.

tiriki-tiki tauka

Honetan,
eskeko bat urreratu jakon eta eskua luzaturik
—Limosna bat Jainkoarren!*—esan eutsan.
—Limosna bat? —erantzun eutsan— lana emongo^{deutsut}
gehiago eskean ibili ez haiten. Baina lehenago^{zaitzean}
errekadu bat egin behar deustak.^{deustazu}
—Zein?
—Basajaunakana joan
eta Samartintxok burdina lantzen ikasi dabela esanez
burdin zatiak zelan alkartzen diran eraso.

Joan zan, bada, eskekoa basajaunen mendira
ta ba dinotso batek
—Zer? Barri onak beheko aldean?
—Beheko aldean aurrera joazak^{doaz} gauzak.
—Aurrera, zer?
—Ba... soloetan gari ereitea, errotetan gari eihotea...
Baita Samartintxok asmatu daben beste zera ere.
—Asmatu, zer?
—Ba... burdina lantzea.
—Burdina lantzea? Ja, ja, ja!
Ez, buztin*-ura bota ez bajeutsok^{badepuso} burdin zatiei!
—Bota, ez jeutsak^{deutso} egin, baina botako jeutsak^{deutso} —esan

eta apatx-urtika*joan zan herrira
eta entzundakoa berehala esan eutsan Samartintxo-ri.

Honelan ikasi eban bada, Samartintxok, burdin zatiak alkartzen.
Aurrerantzean Euskalerrian ez zan burdin tresna faltariak izan.

* tentela = corto, tonto, necio
* tresna = utensilio, herramienta
* kokolo = bobo, bobalicón, simple

* eraso = esan-erazo, esan eragin
* behin = un día, en cierta ocasión

* bihurkeria = travesura
* makina bat! = ¡cuántas...!

* ola = taller, ferrería
* denganiño = demonio, demontre

* berekautan = bere barruan
* Jainkoarren! = ¡por Dios!

* buztin = arcilla
* apatx urtika = echando chispas